

досконало володіти мовою, а й розуміти правову систему країни, на мову якої здійснюється переклад.

У майбутньому перспективним напрямом дослідження може стати розробка уніфікованих стратегій перекладу юридичних документів, що сприятиме покращенню правової комунікації між Україною та країнами ЄС.

ЛІТЕРАТУРА

1. Добровольська Б. Особливості перекладу законодавчих актів ЄС. Студентський науковий альманах факультету іноземних мов ТНПУ ім. В. Гнатюка. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка. 2019. № 1 (16). С. 126-129.
2. Касяненко Д. С. Особливості перекладу та лексичної гармонізації законодавчих актів ЄС в контексті євроінтеграції України : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.16. Київ, 2011. 259 с.
3. Шабуніна В. В. Переклад юридичного тексту в контексті міжкультурної правової комунікації. *Studia Linguistica*. 2012. Вип. 6. С. 220-226.
4. Мичковська В. Р., Новікова Т. Л. Особливості перекладу юридичної документації: вимоги і правила. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2014. Вип. 7. С. 116-119.
5. Савченко Є. О. Перекладацький аспект англomовних юридичних текстів : магістерська робота : 035.041. Суми, 2021. 66 с.
6. Біла О. Ю. Актуальні підходи до перекладу євролекту (на прикладі англо-української мовної пари) : дипломна робота : 035.041. Суми, 2019. 106 с.
7. Гоца Н. М., Цимбрило С. М., Шайнер Г. І. Особливості англо-українського перекладу термінологічної лексики текстів юридичних договорів. *Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*. № 20, 2023. С. 10-14.

Дубінський Костянтин

Науковий керівник – доц. Конкульовський Володимир

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ПІСЕНЬ У КІНОТЕКСТАХ

Вступ. Кіноіндустрія, як ніколи, зараз переживає зліт у своєму розвитку. Будь-який глядач може знайти саме те, що припадає йому до душі без жодних проблем, адже жанрів кіно існує безліч. Проте є серед них і один, який користується особливою популярністю не тільки серед іноземного, а й українського глядача – це мюзикл. Особливу популярність він отримав після того, як кінокомпанія «Дісней» почала масово перезнімати свої культові мультфільми, як-от «Король Лев», «Русалонька», «Білосніжка» та інші в форматі ігрового кіно. Разом із стрімким зростанням популярності на мюзикли зріс, власне, і попит на кваліфікованих перекладачів у жанрі, оскільки йдеться не лише про переклад діалогічного мовлення у кіно, а й про пісенний контент, який потребує особливо ретельної уваги в процесі перекладу.

Мета нашого дослідження – виділити окремі компоненти пісенного контенту, яким потрібно приділяти увагу в процесі перекладу, та проаналізувати дієвість їх узгодження, як в перекладі, так і у відеоряді на прикладі відео фрагменту виконання пісні «A Hatful of Dreams» із фільму-мюзиклу «Вонка».

Виклад основного матеріалу. Пісенний матеріал, як звичайний, так і той, що використовують в кінотекстах, був предметом дослідження багатьох українських і закордонних науковців, серед них Н. Бідасюк, О. Клименко, Дж. Бурмейстер, П. Лоу, Е. Люльс, Г. Голомб.

Загалом, як стверджує П. Александровіч, переклад пісень у кінотекстах – малодосліджена в академічних колах тема [5]. Таку думку можна пояснити тим, що це завдання вимагає від перекладача не тільки вміння влучно та грамотно перекласти риму та ритм, розпізнавати віршові розміри, а також ряд художніх прийомів: анафор та епіфор, епітетів, гри слів, алюзій тощо, а й оцінювати ситуацію на екрані, синхронізувати те, про що співає персонаж, із тим, що він робить.

У нашому дослідженні для початку ми б хотіли зосередитись на особливостях перекладу самих пісень та синхронізації його із відеорядом. Коли перекладач отримує матеріал, який йому потрібно перекласти, то найпершим питанням має бути те, чи буде перекладена пісня, покладена на музику. Дж. Френзон вважає, що можна виокремити дві основних цілі перекладу такого типу матеріалу: перша з них – розуміння сенсу пісні, зрозуміло, що такий запит не вимагатиме від перекладача особливих зусиль під час роботи, оскільки потрібно в прозовій формі семантично-близько передати суть тексту, а-от друга – кореляція перекладеного із оригінальним музичним супроводом або ж те, що сам Френзон називає «співучістю» (ориг. - singability) тексту [7, с. 374]. У нашому дослідженні ми зосередимось на другій опції.

Для того, аби переклад пісні накладався на музику, за словами П. Лоу, потрібно виокремити і вдало скомбінувати п'ять основних характеристик: співучість, природність тексту, ритм, риму та сенс. Науковець назвав такий метод «Підходом пентатлону» (Pentathlon Approach) [8, с. 191]. Але у нашому випадку можна додати іще один критерій – синхронізація із відеорядом, тобто ліпсинк, відповідність із сценою, що значно ускладнює завдання для перекладача.

Розгляньмо коротко кожен із аспектів на даному фрагменті із фільму-мюзиклу «Вонка» [2]:

After seven years of life upon the ocean	Вже сім років на човнах спливали за обрій,
it is time to bid the Seven Seas farewell,	На прощання я махну Семи морям.
and the city I've pinned seven years of hopes on	Ось незнане славне місто – зле чи добре?
lies just over the horizon, I can hear the harbour bell.	Із серпанку виринає і над портом лине гам.

Співучість відповідає швидше не за лінгвістичні властивості, а музичні або ж просодичні. Вороніна вважає, що це просодичне та поетичне співпадіння, яке змушує слова та музику функціонувати разом у пісні [3, с. 36]. Тобто фактично для того, аби текст можна було проспівати, перекладач повинен вдало поєднати і риму, і ритм, і природність мови. Якщо говорити про приклад, то, прослухавши фрагмент, можна зауважити, що всі аспекти дуже влучно скомбіновані, а окрім того в цільовому тексті всі мелодичні складові передаються так само, зокрема характерні наголоси та подовження голосних звуків.

Сенс тексту – найважливіший складник, адже він відповідає за розуміння пісні в цілому. Проте це й чи не найскладніша складова цього методу. Перекладач змушений вдаватись до

численних трансформацій та замінь, зважаючи на мелодику, не викривлюючи сенс пісні. Як бачимо, оригінал та переклад дещо між собою різняться, зокрема відмінності полягають у тому, що перекладач використав не прямі відповідники, а ті, що є семантично-близькими, і методом мінімальних втрат та доповнень зумів зберегти оригінальне повідомлення головного героя: після семи років плавання у Семи морях він все-таки дістався до міста, про яке так довго мріяв, проте він не знає, що на нього там очікує.

Під природністю звучання тексту мається на увазі використання перекладачем рішень, які не роблять мову штучною або ж надмірно насиченою діалектизмами певного регіону. На нашу думку, цьому аспекту має приділятися достатньо уваги, зважаючи на стрімкий розвиток та популяризацію української мови в контексті повномасштабного вторгнення РФ на територію нашої держави. У такому випадку необхідно не лише керуватись граматичними чи синтаксичними правилами, а й нормами літературної української мови, яка є зрозумілою для кожного громадянина нашої держави. Попередній приклад також точно ілюструє вміння перекладача використовувати характерні для української мови синтаксичні структури та літературні слова.

Щодо ритму, то Великий тлумачний словник української мови подає таке його визначення: рівномірне чергування впорядкованих елементів (звукових, мовних, зображальних) [1]. В поезії це ж закономірність наголошених та ненаголошених складів, яка створює певну мелодійність. Відтворення ритму в перекладі в більшості полягає у точному відтворенні кількості складів задля досягнення того ж мелодійного ефекту в цільовій мові. І, порахувавши кількість складів в оригіналі та перекладі, у першому рядку прикладу можна зробити висновок, що переклад є вдалим, оскільки перекладач зміг зберегти ту саму структуру, лише зовсім трохи змінивши схему наголошених складів.

Якщо ми говоримо про риму, то це співзвучність закінчень слів у рядках (Лекторіум). І, на думку Лоу, це саме той складник, якому перекладачі помилково надають найбільшого значення в процесі перекладу [8, с. 198]. Намагаючись правильно передати риму, перш за все потрібно узгоджувати її з іншими чотирма характеристиками, аби не вийшло надто багато втрат. Дуже часто це можна помітити на фоні втрати оригінального значення. У результаті можна отримати перекручене значення в цільовій мові, але зі збереженою римою. Важливо розуміти, що втрати в римуванні, якщо воно комбінується із рештою аспектів, будуть вже не такими й значними. І, хоча наведений вище приклад не ілюструє цих втрат, адже всі 5 характеристик чудово поєднуються і перекладачу вдалось зберегти навіть схему римування (перехресна), варто пам'ятати, що не потрібно боятись змінювати текст для того, аби всі особливості узгоджувались між собою.

Щодо останнього пункту – синхронізації з відеорядом, то це, на нашу думку, найскладніше завдання, яке водночас, якщо досягнути і правильно застосувати «Підхід пентатлону», не мало б викликати особливих труднощів. Але, як вважає Шом, у свою чергу синхронізація ділиться на три таких категорії: (1) ліпсінк, (2) кінетична синхронія або ж

узгодженість із рухами персонажів та сценою загалом, (3) ізохронія або ж узгодження перекладу з тривалістю оригінальних фраз та пауз [6, с. 43]. Якщо співставляти підходи Шома та Лоу, то фактично усі компоненти доповнюють одне одного: співучість, природність, рима та ритм корелюються із ліпсинком та ізохронією, а сенс – певним чином із кінетичною синхронією. Якщо переглянути відео-фрагмент із прикладу, то можна зрозуміти, що всі компоненти вдало між собою поєднуються – там, де персонаж широко відкриває рота, видаючи подовжений голосний звук, українська версія вдало і природно накладається на картинку, оскільки в цільовій версії наголошення збігається, окрім того смислове наповнення відповідає тому, що ми спостерігаємо на екрані.

Висновки. Проаналізувавши підхід П. Лоу до перекладу пісень, ми виокремили п'ять основних компонентів, які є основними в процесі перекладу пісенного матеріалу: співучість, природність, сенс, ритм, та рима, і додали ще один – синхронізація із відеорядом, яка, у свою чергу, ділиться на три категорії – ліпсинк, кінетична синхронія та ізохронія. Слід зазначити, що для отримання вдалого матеріалу у цільовій мові ці компоненти мають органічно взаємодіяти. Вдалося з'ясувати, які труднощі викликають ці аспекти, а, опрацювавши приклад із мюзиклу «Вонка», ми дійшли висновку, що застосовувати «Підхід пентатлону» цілком реально та можливо для досягнення основних цілей перекладу пісень у кінотекстах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Великий тлумачний словник української мови. URL: <https://slovyk.ua/index.php?swrd=%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%BC> (дата звернення: 18.03.2025)
2. Вонка. URL: <https://uaserials.pro/8339-vonka.html> (дата звернення: 18.03.2025)
3. Вороніна К., Чебанова А. Особливості підходу П. Лоу до перекладу пісень (на матеріалі мюзиклу «Мері Поппінс»). Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов. 2021. № 94, С. 34-39.
4. Лекторіум. URL: <https://lektorium.in.ua/sho-take-rima/> (дата звернення: 18.03.2025)
5. Aleksandrowicz P. Subtitling song lyrics in films–pilot reception research. *Across Languages and Cultures*. 2019. Vol. 20, №. 3. P. 173–195.
6. Chaume F. Synchronization in dubbing. *Topics in Audiovisual Translation*. 2004. P. 35–52
7. Franzon J. Choices in Song Translation: Singability in Print, Subtitles and Sung Performance. *The Translator*. 2008. Vol. 14, №. 2. P. 373–399
8. Low P. The Pentathlon Approach to Translating Songs. *Songs and Significance: Virtues and Vices of Vocal Translation*. 2005. P. 185–212

Паламар Уляна

Науковий керівник – доц. Конкульовський Володимир

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ ЯК ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ ВИКЛИК У РОМАНІ АГАТИ КРІСТІ «ВБИВСТВО У СХІДНОМУ ЕКСПРЕСІ»

Фразеологізми є важливою складовою будь-якої мови, оскільки вони відображають історичні, культурні та соціальні особливості народу. Вони додають мовленнєвої виразності, допомагають точніше передати емоції, а також відіграють значну роль у художній літературі. Переклад фразеологізмів є складним завданням, оскільки вони зазвичай мають специфічне